

JAARVERSLAG 2019
COMMISSIE VAN TOEZICHT
P.I. GRAVE

JAARVERSLAG 2019

1. Samenstelling commissie van toezicht

De commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit 11 leden. De commissie streeft er naar een afspiegeling te vormen van de samenleving. Hiertoe is in artikel 11, derde lid van de Penitentiaire maatregel bepaald dat de commissie van toezicht zo breed mogelijk is samengesteld. In 2019 maakten in ieder geval een met rechtspraak belast lid van de rechterlijke macht, een advocaat, een medicus, een deskundige uit de kring van het maatschappelijk werk alsmede een psychologe deel uit van de commissie van toezicht.

Het secretariaat van de commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit één secretaris en daarnaast nog twee plaatsvervangend secretarissen.

Allen zijn als juridisch medewerker verbonden aan de rechtbank 's-Hertogenbosch (thans rechtbank Oost-Brabant), sector strafrecht te 's-Hertogenbosch.

De administratieve ondersteuning van de commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit vier administratieve medewerkers verbonden aan de rechtbank 's-Hertogenbosch (thans rechtbank Oost-Brabant), sector strafrecht te 's-Hertogenbosch.

Ledenwerving:

In het jaar 2019 heeft zich een wijziging voorgedaan in de samenstelling van de commissie van toezicht. Eén lid heeft na een periode van 10 jaar op 10 oktober 2019 afscheid genomen van de commissie van toezicht. Per 1 januari 2020 zal een opvolger toetreden tot de commissie van toezicht. Het nieuwe lid is senior gerechtsauditeur praktijkopleider bij Centrale Raad van Beroep.

Deskundigheidsbevordering

De voorzitter houdt toezicht op de (bij)scholing van de commissieleden. Voor nieuwe commissieleden is er een introductietraject onder leiding van een mentor. Jaarlijks worden de leden die optreden als (plaatsvervangend) voorzitters van de beklagcommissie in het voorjaar bijgeschoold over de actualiteiten penitentiair recht. Zij krijgen daartoe de beschikking over de Kroniek van het Strafrecht, deel Penitentiair recht. In de (bij)scholing van de secretarissen wordt voorzien door het opleidingsprogramma van de strafsector van de rechtbank 's-Hertogenbosch. Maandelijks ter vergadering wordt aandacht besteed aan bijzondere thema's en/of onderwerpen. Zo is in 2019 in de maandelijks vergaderingen van de commissie onder meer gesproken over de werkwijze met betrekking tot terugbelverzoeken van advocaten, de overgang van de winkel naar In-made en bejegening van gedetineerden (motiverende bejegening). Periodiek wordt in de commissievergadering een deskundige uit het personeel van de inrichting of van een belangrijke ketenpartner uitgenodigd om over een bijzonder thema te vertellen.

In februari 2019 hebben de RK-pastor en de Imam tijdens de maandelijks vergadering een toelichting gegeven op de geestelijke verzorging in penitentiaire inrichtingen.

In mei 2019 heeft een medewerker van de P.I. Grave tijdens de maandelijks vergadering een voorlichting gegeven over de landelijke winkel en het winkelbeleid. Via het nieuwe systeem gaan de winkellijsten naar P.I. Ter Peel en zij leveren de bestelde goederen aan de gedetineerden. De winkellijsten zijn nu in het heel het land hetzelfde, waardoor er meer eenheid is en de gedetineerden weten waar ze aan toe zijn. De inrichting heeft goed contact met P.I. Ter Peel. Eventuele problemen worden meteen besproken en er wordt gekeken hoe het opgelost kan worden. Het proces is echter dermate ingewikkeld dat bijna nooit precies is na te gaan waar het probleem zit.

In mei 2019 heeft ook het Hoofd Zorg van de P.I. Grave een toelichting gegeven op het zorgbeleid dat door de P.I. Grave wordt gehanteerd. De afdeling zorg blijft continue in beweging en blijft vernieuwen. De P.I. Grave heeft in 2019 gerealiseerd dat er 7 x 24 uur per week een verpleegkundige in de inrichting aanwezig is om de medische zorg te kunnen waarborgen. Daarnaast beschikt de P.I. Grave over zes luwtecellen (normaal ingerichte cellen met cameratoezicht), zodat zij de psychische gesteldheid van gedetineerden, indien noodzakelijk, kunnen monitoren.

In december 2019 hebben twee medewerkers van de P.I. Grave, tijdens de maandelijks vergadering, een voorlichting gegeven over het project optimalisering nazorg voor arrestanten.

Daarnaast heeft de commissie gesproken over het onderwerp zelfreflectie binnen de commissie van toezicht. Naar aanleiding van de gemaakte afspraken is er tijdens het afgelopen verslagjaar een rooster opgesteld, zodat er intervisie kon plaatsvinden. Dit is als prettig ervaren, zodat ook voor het jaar 2020 is gekozen om dit voort te zetten. De diverse voorzitters nemen als lid van de beklagcommissie deel aan zittingen van de andere voorzitters. De leden van de commissie volgen tussentijds opleidingen/bijscholingen en maandelijks worden de uitspraken van de commissie en de jurisprudentie van de RSJ besproken. De commissie van toezicht heeft ook dit jaar gebruik gemaakt van de informatie van het kenniscentrum. De secretaris ontvangt iedere maand de nieuwsbrief van het kenniscentrum en stuurt deze door naar de leden.

2. Algemeen

Vergaderingen van de commissie

De commissie heeft het afgelopen jaar elf maal vergaderd. De vergaderingen vonden plaats op de tweede woensdag van de maand. De commissie is in de maand augustus niet in een vergadering bijeengekomen. De vergaderingen vonden plaats in de inrichting zelf en werden steeds bijgewoond door een of meer directieleden. In 2019 is er geen aanleiding voor de commissie geweest om een vergadering buiten de aanwezigheid van de directie te laten plaats vinden. De vergaderingen werden gehouden aan de hand van een aantal vaste agendapunten, zoals de wettelijk voorgeschreven meldingen strafcelplaatsingen en ordemaatregelen, de verslagen van de maandcommissarissen en van de beklagcommissies, eventuele klachten in bemiddeling, mededelingen van de directie en bespreking van de ingekomen stukken.

Daarnaast zijn ad hoc onder andere de volgende onderwerpen aan de orde gekomen:

- Nieuwsbrieven Kenniscentrum Commissie van Toezicht;
- Jaarverslag P.I. Grave 2018;
- Jaarplan P.I. Grave 2019;

- Jaarverslag Commissie van Toezicht P.I. Grave 2018;
- Toetsingscriteria voor de commissies van toezicht bij het gevangeniswezen;
- Gebedsdiensten Imam;
- Overgang naar winkel In-Made;
- Landelijke sanctiekaart;
- Jurisprudentiebulletin RSJ;
- Model Procesreglement;
- Jaarverslag RSJ 2018;
- Jaarverslag Klankbordgroep Commissies van Toezicht 2018;
- Gebeurtenissen in de inrichting;
- Actualiteiten penitentiair recht.

In navolging op het voorgaande jaar heeft de commissie van toezicht de werkwijze met betrekking tot het digitaal verstrekken van de vergaderstukken tijdens dit jaar gehandhaafd. Elk lid van de commissie van toezicht heeft daartoe een iPad in het bezit en de directie heeft toestemming gegeven om de inrichting met de iPad te mogen betreden. Daarnaast maakt de commissie per 1 juli 2018 gebruik van de samenwerkruimte. De stukken voor de vergadering alsmede de stukken voor de beklagzitting worden op de samenwerkruimte geplaatst. De leden van de commissie van toezicht ervaren het werken met de samenwerkruimte niet altijd als een vooruitgang in vergelijking met de eerdere werkwijze. Gedurende een vergadering en/of beklagzitting moet men vaker inloggen, omdat het systeem automatisch uitlogt nadat het een aantal minuten niet is gebruikt. Het wachtwoord moet frequent en op ingewikkelde wijze gewijzigd worden. Daarnaast ontbreekt de mogelijkheid tot het maken van aantekeningen. De commissie van toezicht hoopt dat het systeem verder ontwikkeld gaat worden, waardoor het gebruiksvriendelijker wordt.

Overleggen met de directeur van de inrichting

Twee maal per jaar is er een vast overleg gepland tussen de voorzitter van de commissie en de vestigingsdirecteur. In het jaar 2019 heeft dit overleg niet plaatsgevonden. Het thema binnen deze overleggen zijn de toetsingscriteria gevangeniswezen. Incidenteel wordt er buiten dit overleg en buiten de maandelijkse vergadering door de voorzitter contact gelegd met de directeur van de inrichting, en omgekeerd. De aanleiding daarvan is doorgaans gelegen in bijzondere voorvallen die zich in de inrichting hebben voorgedaan of in procedurele en praktische zaken rondom de zittingen van de beklagcommissies.

Samenwerking met de directie

De samenwerking met de diverse directieleden is gedurende dit verslagjaar naar volle tevredenheid verlopen. De directie heeft tijdens de vergadering telkens mededeling gedaan van de lopende zaken en van (nieuwe) ontwikkelingen die betrekking hadden op de gang van zaken binnen de inrichting. De commissie heeft daarbij steeds de indruk gehad dat zij adequaat en volledig werd geïnformeerd.

De directie is in 2019 als één van de laatste inrichtingen overgegaan op de landelijke In-made winkel. De directie had gehoopt dat de kinderziektes op dat moment zouden zijn verholpen. Dit bleek niet het geval. Het afgelopen jaar zijn er veel problemen geweest met de leveringen door In-made. Vaak bleken leveringen niet compleet of werd er niets gestuurd. Dit heeft geleid tot frustratie bij de gedetineerden, maar ook bij het personeel. De directie heeft gemeend om de gedetineerden tegemoet te moeten komen en heeft zodoende een aanpassing gebracht in het beleid met betrekking tot de weekverstrekking. Elke gedetineerde kan op aanvraag zelf een keuze maken in de weekverstrekking die hij van rijkswege ontvangt. De gedetineerde mag, tot een maximum van dertig punten, een bestelling doen en krijgt deze bestelling van de inrichting uitgeleverd. Op deze manier wordt voorkomen dat een gedetineerde elke week pindakaas krijgt, terwijl hij dit niet lust. De gedetineerde kan dus zelf bepalen wat hij verstrekt krijgt en met de komst van deze mogelijkheid is de onrust gedeeltelijk weggenomen. De directie heeft de winkelproblemen goed in kaart gebracht en heeft de cijfers betrekking hebbende op de klachten over de winkel doorgezonden naar DJI en de overige inrichtingen in den lande. De P.I. Grave heeft hiermee de aandacht weten te trekken.

Naar aanleiding van de signalering dat de groep arrestanten extra nazorg behoeft, is een pilot gestart. De P.I. Grave werkt samen met zes grote gemeentes en daarnaast nog tal van kleine gemeentes. Alle arrestanten met een verblijf korter dan vier weken worden binnen drie dagen gescreend op de vijf

leefgebieden. Naar aanleiding van deze screening wordt geprobeerd de meest noodzakelijke dingen te regelen, alvorens de arrestant weer op vrije voeten komt. Drie maanden na ontslag van de gedetineerde wordt contact opgenomen met de betreffende gemeente van herkomst om te achterhalen of de gedetineerde is verschenen op de afspraken welke voor hem zijn gemaakt in het kader van de resocialisatie. Daar waar de gedetineerde eerst zelf actie moest ondernemen en om hulp moest vragen, worden de gedetineerden tijdens deze pilot pro-actief benaderd. De uitkomsten van de pilot zijn goed.

De directie heeft een nieuw dagprogramma opgesteld, waarbij 20 gedetineerden de kans krijgen om 32 uur per week te kunnen werken (10 cellen). De P.I. Grave loopt door dit plan voorop op de politieke ontwikkeling in deze. Op dit moment is er sprake van een capaciteitstekort, terwijl de P.I. Grave op dit moment 445 (was 335) gedetineerden een plek moet aanbieden. Om dit te kunnen realiseren is ervoor gekozen een afdeling op te zetten, waarbij gedetineerden twee op één cel worden geplaatst. Om dit aantrekkelijk te maken, worden deze gedetineerden in staat gesteld om 32 uur te gaan werken. Daarnaast zal er een dagprogramma worden opgesteld met daarin ook activiteiten in het weekend, zoals bijv. bezoek en sporten.

De commissie complimenteert de directie voor haar open en eerlijke manier van communiceren met de medewerkers van de P.I. Grave. De P.I. Grave beschikt over loyale en verantwoordelijke medewerkers die samen tot een goede en verantwoorde werkwijze komen, waarbij ontwikkeling van die werkwijze voorop blijft staan. De maandcommissarissen spreken maandelijks meermalen met medewerkers en voeren een open gesprek met die medewerkers over de stand van zaken, aandachtspunten en hun eventuele zorgen binnen de PI. De medewerkers weten dat de commissarissen de verkregen info ter vergadering van de commissie van toezicht kunnen brengen. De commissie ziet dat de medewerkers open zijn in hun informatie, ook als het kritiek betreft. Deze open sfeer kenmerkt de PI Grave. De commissie wil dan ook haar waardering uitspreken voor de directie en de medewerkers van P.I. Grave. De commissie van toezicht zal de ontwikkelingen binnen DJI nauwgezet blijven volgen.

In 2019 werden door de directeur 232 mededelingen gezonden aan de secretaris van de commissie ingevolge het bepaalde in artikel 24, zesde lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van gedetineerden in een afzonderingscel in het kader van een ordemaatregel, en 174 mededelingen ingevolge het bepaalde in artikel 55, tweede lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van gedetineerden in een strafcel in het kader van een disciplinaire straf. Er zijn dit verslagjaar drie mededelingen gedaan ingevolge het bepaalde in artikel 33, eerste lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende de bevestiging van mechanische middelen.

Overige overleggen

De leden van de commissie van toezicht ontvangen de notulen van de Gedeco-overleggen. Ook hielden maandcommissarissen met regelmaat contact met de gedetineerde die in het verslagjaar als voorzitter van de Gedeco optrad. Het Gedeco-overleg wordt zoveel als mogelijk steeds bijgewoond door een lid van de commissie. De commissie merkt op dat het door de instroom van de arrestanten steeds moeilijker wordt om een Gedeco te bemensen. De commissie vindt het van belang te benadrukken dat de directie zich voortdurend inspant en actief leden probeert te werven om een Gedeco te kunnen vormen. Formeel en informeel vindt er contact plaats tussen de voorzitter en de voorzitters van ‘naburige’ commissies van toezicht. Tevens heeft de voorzitter van de commissie van toezicht één of twee keer per jaar een gesprek met de leiding van de strafsector van de rechtbank Oost-Brabant over de continuïteit en kwaliteit van de administratie en het secretariaat.

3. Activiteiten commissieleden tijdens het verslagjaar

Op 4 april 2019 heeft de secretaris namens de commissie van toezicht het RSJ-congres bijgewoond. Het thema van de dag was: Herstelrecht in de executiefase: een must?

Op 12 april 2019 heeft de commissie van toezicht, in het bijzijn van de directie een werkbezoek gebracht aan de gevangenis Hasselt te Hasselt in België.

Op 13 mei 2019 heeft de inspectie gezondheidszorg en jeugd een bezoek gebracht aan de inrichting. Een lid was namens de commissie van toezicht aanwezig in de inrichting.

Op 2 oktober 2019 heeft de voorzitter het voorzittersoverleg van de commissies van toezicht en de klankbordgroep bijgewoond. Hiervan is een verslag opgemaakt en dit is ter vergadering besproken.

Op 4 november 2019 hebben een aantal leden en de secretaris namens de commissie van toezicht de landelijke themadag van Commissies van Toezicht 2019 bijgewoond. De themadag had als thema: Het toezicht!

Op 30 oktober 2019 hebben de leden van de commissie van toezicht P.I. Grave, in samenwerking met de commissie van toezicht P.I. Vught, een in-house cursus bemiddeling gevolgd in de P.I. Grave.

Op 28 november 2019 heeft een delegatie van de strafsector van de rechtbank Oost-Brabant een werkbezoek gebracht aan de P.I. Grave. Een lid was namens de commissie van toezicht aanwezig in de inrichting.

4. Activiteiten in het kader van de adviestaak

De commissie heeft in het verslagjaar aanleiding gevonden haar zorgen te uiten omtrent het detentieklimaat in de P.I. Grave. Zij heeft daartoe een brief opgesteld, die is verzonden aan de vestigingsdirecteur P.I. Grave, de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, Vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid, Algemeen voorzitter RSJ en de Hoofddirecteur DJI. De commissie ziet toenemende onmacht, onvrede en zorg zowel bij de gedetineerden als bij de medewerkers. De commissie vraagt de staatssecretaris met klem, binnen de mogelijkheden, te bevorderen dat er een verbetering kan worden bewerkstelligd in de personele inrichting en de logistiek waardoor potentieel onveilige situaties kunnen worden voorkomen. Tevens vragen wij de staatssecretaris met klem te bevorderen dat er een verbetering komt in de systematiek met betrekking tot de winkel. De staatssecretaris heeft per brief d.d. 4 september 2019 inhoudelijk op de brief van de commissie van toezicht gereageerd.

De commissie heeft, gelet op het voorgaande, in het verslagjaar wederom haar zorgen geuit over het toenemend aantal gedetineerden met psychische problematiek en agressieproblematiek. De directie heeft eens in de twee weken een overleg met de psychologen. Daarnaast heeft de directie eens in de twee maanden een overleg met de psychiaters.

De commissie heeft gedurende het verslagjaar de ontwikkeling van het arrestantenregime in P.I. Grave nauwgezet gevolgd en zal deze blijven volgen.

De commissie van toezicht heeft ook dit jaar gebruik gemaakt van de informatie van het kenniscentrum. De secretaris ontvangt iedere maand de nieuwsbrief van het kenniscentrum en stuurt deze door naar de leden.

5. Activiteiten in het kader van de toezichthoudende taak

Voorgaande jaren is er veel gesproken over de inhoud van de toezichthoudende taak van de commissie van toezicht. De commissie acht het haar taak om ‘namens de samenleving’ en onafhankelijk van de Inspectie, toezicht te houden op alles wat met (de bejegening van) de gedetineerden te maken heeft. De insteek van de gerevitaliseerde toezichthoudende taak is de gedetineerdenzorg, het perspectief van de gedetineerden staat daarbij voorop. Aan de hand van de toezichtgebieden die door de RSJ zijn opgesteld, heeft de commissie voor ‘Grave’ de gebieden benoemd, die specifiek met het houden van toezicht verband houden, en die los staan van het maandcommissariaat en de beklagrechtspraak. Enkele voorbeelden van die toezichtgebieden zijn: ‘bejegening gedetineerden’, ‘bad en winkel’, ‘contacten buitenwereld’, en ‘activiteiten’. De commissie van toezicht heeft ervoor gekozen de thema’s regelmatig gesprek van onderwerp te laten zijn tijdens de maandelijkse vergadering.

In 2019 is daarnaast aandacht besteed aan de toetsingscriteria voor de commissies van toezicht in het gevangeniswezen en de wijze waarop daaraan binnen de inrichting invulling wordt gegeven.

In 2019 hebben de leden van de commissie van toezicht een dag mogen meelopen met een medewerker van de P.I. Grave. Op deze dag krijgt het commissielid een kijkje in de keuken van de P.I. Grave. Deze dag is door de leden als zeer leerzaam alsmede zeer waardevol ervaren.

Het Hoofd Zorg heeft per kwartaal een overzicht aangeleverd, waarin de medische klachten staan vermeld. Het Hoofd Zorg heeft daarnaast een jaaroverzicht 2019 aangeleverd. In het jaar 2019 zijn 65 medische klachten ingediend, waarvan 43 klachten zijn bemiddeld. In elf klachten kon niet bemiddeld worden, nu de gedetineerde voortijdig met ontslag was of wel overgeplaatst was. Eén klacht was doorgestuurd naar de Medisch Adviseur. Deze klacht is door de Medisch Adviseur alsnog afgewezen. Tien klachten zijn in behandeling.

6. Activiteiten in het kader van de bemiddelingstaak

Werkzaamheden van de maandcommissaris

Op de donderdagen tussen de beklagzittingen in heeft een lid van de commissie de inrichting als maandcommissaris bezocht. Alle leden hebben deze taak bij toerbeurt volgens een vastgesteld schema vervuld. Middels zogenaamde sprekersbriefjes kunnen gedetineerden zich aanmelden voor het ‘spreekuur’ van de maandcommissaris. In het afgelopen verslagjaar heeft de maandcommissaris tevens via een vastgesteld schema de verschillende afdelingen van de inrichting bezocht. Deze bezoeken werden door de maandcommissaris, het personeel en de gedetineerden als nuttig en prettig ervaren. De maandcommissaris heeft in beginsel tijdens de eerstvolgende vergadering na zijn bezoek (mondeling en schriftelijk) verslag uitgebracht van zijn gesprekken met gedetineerden en personeelsleden over eventuele problemen.

Maandcommissarissen worden tijdens het bezoek van de inrichting ook regelmatig ‘spontaan’ door gedetineerden benaderd, zodat het werkelijk aantal gedetineerden dat in het verslagjaar met een maandcommissaris sprak, hoger is dan enkel de gesprekken naar aanleiding van de sprekersbriefjes. De aard van de gesprekken is erg verschillend. Soms is de maandcommissaris niet meer dan een luisterend oor, maar in de meeste gevallen wordt een concreet probleem aan de orde gesteld en probeert de maandcommissaris de gedetineerde te adviseren of samen met hem een oplossing voor zijn probleem te vinden. Indien aan de orde, wordt gesproken met personeelsleden, een afdelingshoofd of met een vertegenwoordiger van de directie. De maandcommissaris kan ook het advies geven beklag in te stellen. Daarnaast hebben de maandcommissarissen, in vooraf samengestelde koppels, onaangekondigde bezoeken gebracht aan de P.I. Grave. Deze bezoeken hadden plaats tijdens de avonduren, in de weekenden en tijdens kantooruren. Van deze onaangekondigde bezoeken zijn verslagen opgemaakt, welke tijdens de eerstvolgende vergadering na het bezoek zijn besproken.

In dit verslagjaar is naar aanleiding van sprekersbriefjes 68 keer een gedetineerde door een maandcommissaris bezocht. Dit is meer als in 2018, toen zijn er 61 gedetineerden bezocht. De maandcommissaris heeft in 2019 meer verzoeken ontvangen, maar ten tijde van het bezoek van de maandcommissaris bleek regelmatig dat de desbetreffende gedetineerde overgeplaatst was of de inrichting te hebben verlaten.

Door de reguliere en incidentele bezoeken heeft de commissie op informele wijze contact gehad met een groot aantal gedetineerden en vaak ook met personeelsleden. De voorzitter van de commissie voert (zoals hiervoor al is opgemerkt) in dit kader het overleg met de directeur. Mede door deze contacten heeft de commissie voeling gehouden met de dagelijkse gang van zaken binnen de inrichting en een goed zicht kunnen houden op de zich binnen de inrichting afspelende problemen.

Bemiddeling

Zoals hiervoor al is geschreven, vindt ‘dagelijkse bemiddeling’ plaats tijdens het maandcommissariaat. In het kader van artikel 63, vierde lid, van de Penitentiaire beginselenwet kan de beklagcommissie een klaagschrift in handen stellen van een lid van de commissie van toezicht, bedoeld in artikel 7, derde lid, van de Penitentiaire beginselenwet teneinde deze in de gelegenheid te stellen ter zake te bemiddelen. Een lid is door de commissie van toezicht aangesteld als ‘vaste’ bemiddelaar. Vanzelfsprekend maakt zij, als zij optreedt als bemiddelaar, geen deel uit van de betreffende beklagcommissie. Gedurende dit verslagjaar heeft het lid niet als bemiddelaar hoeven op te treden.

7. Activiteiten in het kader van de rechtsprekende taak

In het verslagjaar is iedere week, behoudens vakantieperiodes, op donderdag een beklagzitting gehouden, mede gelet op de bevordering van de doorlooptijd van de afdoening van klachten. De samenstelling van de beklagcommissie was als volgt. Als voorzitter traden afwisselend op vijf commissieleden. De overige leden van de commissie hebben bij toerbeurt aan de beklagzittingen deelgenomen. Telkens is bijstand verleend door een (plaatsvervangend) secretaris. De zittingsplanning voor 2019 is vastgesteld op basis van de instroomcijfers van 2018. De commissie streeft naar instroom = uitstroom.

In 2019 werd de mondelinge uitspraak ter zitting gehanteerd. Ter zitting wordt aan klager een formulier uitgereikt waarop de aan hem medegedeelde uitspraak is aangekruist. Op dit formulier wordt tevens vermeld waar en binnen welke termijn klager beroep in kan stellen. Naast het uitreiken van dit formulier aan de klager, wordt de mondeling gedane uitspraak ook aangetekend op de klacht ex artikel 67 lid 5 van de Penitentiaire beginselenwet. Indien een klager vanwege ontslag thuis is opgeroepen en niet ter zitting verschijnt, wordt alsnog een aantekening mondelinge uitspraak (AMU) opgemaakt en verzonden. Hierin is opgenomen dat de beroepstermijn van zeven dagen gaat lopen nadat klager het afschrift heeft ontvangen. Overigens merkt de commissie op dat klagers die uit de inrichting zijn ontslagen en voor de behandeling van de klacht 'thuis' zijn opgeroepen, zelden ter zitting verschijnen. De beklagcommissie heeft een aantal keren na behandeling ter zitting van complexe klachten de zaak aangehouden om de directie en/of klager in de gelegenheid te stellen nadere inlichtingen te verstrekken. Vervolgens is de klacht opnieuw op zitting geplaatst of is er schriftelijk uitspraak in gedaan. In een enkel geval is de voorzitter van de commissie als alleensprekende beklagrechter opgetreden. Een deel van de ingekomen klaagschriften, is op grond van artikel 64, eerste lid, Penitentiaire beginselenwet schriftelijk afgedaan.

Klagers hebben in 2019 telkens een ontvangstbevestiging van hun klacht ontvangen. De commissie van toezicht is van mening dat het versturen van een ontvangstbevestiging bij klagers de onzekerheid over het aankomen van hun klacht wegneemt en past in de systematiek van de Algemene wet bestuursrecht. Ook dit verslagjaar heeft de commissie de beklagzaken digitaal gescand. De gescande beklagzaken worden per mail gezonden naar de directie, waarna de directie een verweerschrift opstelt en dit digitaal aan de commissie doet toekomen.

De beschikkingen in rogatoire zaken worden in beginsel genomen door de alleensprekende beklagrechter en steeds schriftelijk uitgewerkt, omdat er geen mondelinge behandeling in aanwezigheid van klager kan plaatsvinden. Mocht de complexiteit van de beklagzaak daartoe aanleiding geven, wordt de beklagzaak meervoudig behandeld en daarna schriftelijk afgedaan.

Uitgangspunt bij onderstaand klachtenoverzicht zijn de klachten die in het verslagjaar 2019 op het moment van het vaststellen van het verslag zijn afgedaan. Op 7 december 2020 stonden er geen klachten open uit 2019.

	2017	2018	2019
ongegrond	231 (47,2 %)	354 (49 %)	393 (47,7%)
gegrond	24 (5 %)	42 (5,8 %)	68 (8,3%)
niet-ontvankelijk	75 (15,3 %)	188 (26,2 %)	169 (20,5%)
Ingetrokken	136 (27,8 %)	98 (13,6 %)	153 (18,5%)
overgedragen (doorgestuurd en anders afgedaan)	23 (4,7 %)	39 (5,4 %)	41 (5%)
totaal afgedane klachten	489 (100%)	721 (100%)	824 (100%)
totaal afgedane klachten 2016	8		
totaal afgedane klachten 2017		17	
lopende klachten	17	0	0
verzoeken rogatoir horen	9	18	12

In het afgelopen verslagjaar werden in totaal 836 klachten bij de commissie ingeschreven. Hiervan zijn 836 klachten (824 + 12 = 836) afgedaan.

Ten opzichte van 2018 zijn de binnengekomen en afgedane klachten toegenomen. Uit de tabel in bijlage A blijkt dat het aantal klachten over disciplinaire straffen en contact met de buitenwereld is toegenomen. Met betrekking tot contact met de buitenwereld moet opgemerkt worden dat de beklagcommissie een groot aantal klachten heeft binnengekregen over de mogelijkheid om te kunnen bellen met de advocaat al dan niet na een terugbelverzoek.

Het komt geregeld voor dat klaagschriften meerdere klachten bevatten, dan wel dat een klacht uiteenvalt in meerdere onderdelen. Het is niet altijd duidelijk of een klaagschrift kan worden opgevat als één klacht of dat het moet worden opgesplitst in meerdere klachten. Vaak wordt zulks pas duidelijk bij een inhoudelijke beoordeling van het klaagschrift. Desondanks is zo goed en kwaad als dat gaat, getracht om, wanneer één klaagschrift meerdere klachten omvatte, deze als afzonderlijke klachten te registreren.

De tabel in bijlage A geeft inzicht in de verschillende onderwerpen waarover klachten zijn ingediend in 2019. In Klaver zijn de onderwerpen waaronder een klacht kan worden ingeboekt landelijk vastgesteld. De commissie van toezicht is van mening dat onderwerpen ontbreken en dat sommige onderwerpen overbodig zijn. De administratie heeft een overzicht gemaakt van welke klachten zij onder welk onderwerp invoert. Dit overzicht is weergegeven in bijlage B.

Uit de tabel blijkt dat verreweg de meeste klachten zijn ingediend over contact buitenwereld, verzorging en over de oplegging van een disciplinaire straf. Andere veelvoorkomende onderwerpen zijn regime, informatie en activiteiten.

Van de genoemde 824 klachten zijn er 153, al dan niet na bemiddeling door de maandcommissaris, ingetrokken. Op de overige klachten zijn de volgende uitspraken gedaan:

- 393 keer is een klacht ongegrond verklaard;
- 68 keer is een klacht gegrond verklaard;
- 169 keer is een klager niet-ontvankelijk in zijn klacht verklaard.

Tegen uitspraken van de beklagcommissie of de alleensprekende beklagrechter op in 2019 afgedane klachten heeft de directie 1 keer beroep ingesteld, en zijn 32 klagers in beroep gegaan bij de RSJ. Mondelinge uitspraken zijn steeds schriftelijk uitgewerkt en naar de RSJ verzonden.

De beroepscommissie heeft 10 uitspraken bevestigd en 3 uitspraken vernietigd. In 4 zaken is klager niet-ontvankelijk in zijn beroep verklaard. Eenmaal is het beroepschrift ingetrokken. In 16 zaken heeft de beroepscommissie nog geen uitspraak gedaan.

Er zijn in 2019, na een verzoek daartoe, 12 in de inrichting verblijvende gedetineerden rogatoir gehoord.

De commissie van toezicht stelt vast dat gedetineerden in toenemende mate rechtsbijstand genieten tijdens een beklagzitting.

Ten aanzien van de wettelijke termijn waarbinnen de beklagcommissie dan wel een beklagrechter een uitspraak dient te geven op een ingekomen klacht, merkt de commissie op dat deze termijn in 2019 in 51% niet is gehaald. In 2018 was dit percentage 46%. In de praktijk blijken de wettelijke termijnen moeilijk te realiseren, ook al streeft de commissie voortdurend naar een voortvarende behandeling van de klachten. De klachten staan uiterlijk binnen 4 weken op zitting. Vaak treedt echter vertraging op waarop de beklagcommissie geen of weinig invloed kan uitoefenen. Deze vertraging wordt onder meer verklaard doordat reactietermijnen op gevraagde verweren niet altijd in acht worden genomen, maar ook door de tijd die gemoeid is met de uitvoering van rogatoire commissies. Daarnaast heeft de commissie van toezicht over het jaar 2019 ruim 300 klachten meer binnengekregen dan over het jaar 2017.

8. Slotoverweging

Dit verslagjaar overziende, heeft de commissie haar werk op adequate wijze kunnen vervullen. Daarbij mag zeker worden opgemerkt dat de individuele leden van de commissie dit werk ook met plezier hebben verricht. De commissie heeft uit de contacten met de directie en de gedetineerden de algemene indruk gekregen dat de bejegening van de gedetineerden goed te noemen is. Mede gelet op de aard van de klachten, de inhoud van hetgeen uit de gesprekken met de maandcommissaris naar voren komt, en hetgeen de commissie overigens ter ore komt, kan worden geconcludeerd dat binnen de kaders van de penitentiaire wet- en regelgeving, het gevoerde beleid op verantwoorde uitgangspunten berust en dat aan dat beleid als regel op bevredigende wijze gestalte wordt gegeven. Rekening houdend met de bezuinigingen binnen het gevangeniswezen, maakt de commissie zich wel zorgen over de toekomst.

Naast de goede ontwikkeling om meer maatwerk aan de gedetineerden te bieden, zal er meer druk komen te liggen op het personeel van de inrichting. Te meer nu steeds meer sprake is van een duidelijk veranderende populatie met in hoge mate psychische problemen.

Dit jaarverslag is vastgesteld in de vergadering van de commissie van toezicht van

de secretaris,

de voorzitter,

Bijlage A. Klachtenoverzicht naar onderwerp (alleen Klaver)

onderwerp	2018		2019	
	aantal	%	aantal	%
Activiteiten	75	10,1	75	9
Bejegening	44	6	38	4,6
Compensatie	0	0	2	0,2
Contact buitenwereld	89	12	133	16
Controle	13	1,8	14	1,7
DBT	0	0	0	0
Disciplinaire straf	85	11,5	136	16,3
Eisen verblijfsruimte	10	1,4	5	0,6
Geweld	1	0,2	3	0,3
Informatie / procedure	69	9,3	71	8,5
Nog onbekend	3	0,4	6	0,7
Ordemaatregel	15	2	19	2,3
Persoonlijke voorwerpen	38	5,1	25	3
Regime	76	10,2	68	8,1
Rekening-courant	10	1,4	13	1,6
Rogatoir verzoeken*	26	3,5	17	2
Schadeverhaal	5	0,7	3	0,3
Selectie/ overplaatsing	45	6,1	51	6,1
Time-out	1	0,2	0	0
Transport	6	0,8	2	0,2
Verlaten inrichting	8	1,1	7	0,8
Verzorging	120	16,2	148	17,7
Totaal ingediende klachten	739	100	836	100

* dit aantal is groter dan de verzoeken rogatoir horen die zijn afgedaan, omdat sommige verzoeken worden overgedragen aan een andere inrichting of worden ingetrokken.

Bijlage B. Onderwerpen Klaver

Activiteiten	Arbeid Luchten Sport Diversen
Bejegening	-
Compensatie	-
Contact buitenwereld	Bellen Post Bezoek
Controle	Urinecontrole Celinspectie Visitatie / fouillering
DBT	-
Disciplinaire straf	-
Eisen verblijfsruimte	-
Geweld	-
Informatie / procedure	Inzage processtukken Termijn rapport / beschikking Sprekersbriefje Beklagformulier e.d. Bevolkingsadministratie
Nog onbekend	
Ordemaatregel	-
Persoonlijke voorwerpen	Zoekraken / beschadigen goederen Verzegeling Invoer / uitvoer
Regime	Regime / beleid / huisregels Twee op 1 cel
Rekening-courant	-
Rogatoir verzoek	-
Schadeverhaal	-
Selectie / overplaatsing	Andere Commissie van Toezicht Doorsturen Selectiefunctionaris Doorsturen Medisch Adviseur / Hoofd Zorg Interne /externe overplaatsing
Time-out	Bewaardersarrest / rode kaart
Transport	DV&O
Verlaten inrichting	Verlof Uitstel VI-datum
Verzorging	Voeding Medisch Hygiëne Religie Tandarts